

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Dostojna Jubilatka- Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w 20-lecie swego istnienia

Author: Elżbieta Górnikowska-Zwolak

Citation style: Górnikowska-Zwolak Elżbieta. (2001). Dostojna Jubilatka- Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w 20-lecie swego istnienia. "Rocznik Pedagogiczny" (Vol. 24 (2001), s. 195-204)

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

ELŻBIETA GÓRNIKOWSKA-ZWOLAK

DOSTOJNA JUBILATKA – KATEDRA PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO W 20-LECIE SWEGO ISTNIENIA

W połowie kwietnia 2000 roku Bukowno k. Olkusza gościło u siebie ponad 20-osobowy zespół pedagogów – pracowników Uniwersytetu Śląskiego, którzy przybyli tu, aby świętować 20-lecie istnienia Katedry Pedagogiki Społecznej.

20 lat w życiu człowieka to dużo, a w życiu działalności jednostki organizacyjnej...? Co kryje się za tą liczbą? 20 lat istnienia uczelnianej jednostki organizacyjnej to niewątpliwie fragment historii życia naukowego Uniwersytetu, ale i fragment szerszej rzeczywistości społecznej, w jakimś sensie odzwierciedlenie czasu, w którym przyszło działać.

Odtworzenie dziejów instytucji wydaje się o tyle łatwiejsze, że jest mocno znaczone datami, nazwiskami, dokonaniem. Te dzieje tworzyliśmy my sami – grono pracowników, część z nas uczestniczyła we wszystkich lub niemal wszystkich minionych zdarzeniach osobiście, część zaczęła dopisywać swoje karty później, włączając się w nurt życia. Trudno odtworzyć całą naszą historię, ale warto – jak sądzę – przybliżyć w dużym zarysie przynajmniej niektóre fakty.

Katedra Pedagogiki Społecznej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach została powołana do życia w 1981 roku. Kierownikiem, sprawującym swoje stanowisko od początku aż do dzisiaj, został Andrzej Radziewicz-Winnicki. Katedra Profesora (wówczas docenta) A. Winnickiego wchodziła w skład uruchomionego w 1976 roku w Uniwersytecie Śląskim Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Jej trzon tworzyły dwa spośród sześciu funkcjonujących wcześniej pedagogicznych zakładów naukowych – Zakład Pedagogiki Pracy, kierowany przez doc. dra hab. Jana Poplucza (później profesora), a od 1981 roku przez doc. dra hab. Andrzeja Radziewicza-Winnickiego, oraz Zakład Pedagogiki Społecznej kierowany przez doc. dra Henryka Gąsiora. Zadanie integrowania zespołu, a także kreowania jego oblicza intelektualnego w szczególności naukowego, spójnego pod względem osobowości współpracujących ze sobą nauczycieli akademickich, powierzono, jak już wspomniałam, Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu.

W obrębie Katedry utworzono trzy pracownie: Pracownię Intencjonalnych Środowisk Wychowawczych i Socjologii Wychowania, Pracownię Patologii Społecznej i Resocjalizacji oraz Pracownię Badań nad Młodzieżą i Pedagogiki Pracy.

Pierwsza z nich, kierowana nadal przez Andrzeja Radziewicza-Winnickiego, była rezultatem zainteresowań Profesora oraz Jego współpracowników środowiskiem zakładu pracy, organizowaniem procesu wychowania oraz systemu wychowania w zakładzie pracy, postrzeganiem przedsiębiorstwa przemysłowego jako środowiska wychowującego. Zainteresowania te z czasem coraz wyraźniej będą oddziaływać na oblicze katowickiej pedagogiki społecznej, kształtować jej specyfikę – ścisłego powiązania problemów ekonomicznych i społeczno-wychowawczych. Pracownia Patologii Społecznej i Resocjalizacji przez długie lata kierowana była przez doc. dra Henryka Gąsiora, w ostatnim czasie zmieniały się osoby pełniące tę funkcję, i tak: w roku 1996 była to dr Danuta Raś, w roku 1999 dr Adam Stankowski i w roku 2000 dr Andrzej Czerkawski. Pracownia Badań nad Młodzieżą i Pedagogiki Pracy działała pod kierunkiem dr Jadwigi Rzeźniczek, po jej odejściu, jak również w konsekwencji zmian zainteresowań badawczych zatrudnionych w niej pracowników, została przemianowana, w roku akademickim 1996/1997, na Pracownię Pedagogiki Socjalnej i Opiekuńczej; przewożenie jej powierzono dr Urszuli Kamińskiej.

Nową jednostką organizacyjną w obrębie Katedry jest powołana w październiku 1999 roku Pracownia Pedagogiki Zdrowia, kierowana przez dr hab. Ewę Syrek, prof. UŚ. Warto może nadmienić, że wymienione pracownie, stwarzając szanse integracji badaczy o podobnych zainteresowaniach, nie dystrybuują w sposób znaczący więzi łączących poszczególne osoby w obrębie całej Katedry.

Szczegółowa analiza dotychczasowego dorobku oraz zainteresowań badawczych pracowników Katedry nie jest łatwa. Pierwszym tego powodem jest liczebność zespołu, który aktualnie obejmuje aż 28 osób¹. Drugi powód to rozległość oraz duże zróżnicowanie zainteresowań badawczych zatrudnionych w Katedrze osób. Rezygnując zatem z zamysłu wnikliwego ich omawiania, porzucę na pewnym ogólnym zarysowaniu podejmowanych tematów.

Pierwszy okres działalności Katedry często utożsamiany był z monograficznymi i teoretycznymi opracowaniami książkowymi, dotyczącymi relacji między przemysłem, społeczeństwem a wychowaniem, co zasygnalizowano

¹ Są to: profesorowie – Andrzej Radziewicz-Winnicki (prof. zw.), Ewa Syrek (prof. UŚ.); docent dr Henryk Gąsior oraz adiunkci, asystenci i starsi wykładowcy – Ewa Bielska, Feliks Bocian, Ewa Bonsunowska-Kuśka, Grażyna Borzucka, Joanna Bulska, Andrzej Czerkawski, Danuta Dramska, Dariusz Dziuba, Elżbieta Górnikowska-Zwolak, Ewa Jarosz, Urszula Kamińska, Bogumiła Kosek-Nita, Katarzyna Kowalczevska, Małgorzata Kowalska-Kantyka, Krzysztof Kucyper, Barbara Łaskawska, Aleksander Mańka, Anna Nowak, Danuta Raś, Adam Roter, Adam Stankowski, Leszek Wieczorek, Teresa Wilk, Mirosław Wójcik, Ewa Wysocka.

wcześniej, i co było konsekwencją wchłonięcia wspomnianego już Zakładu Pedagogiki Pracy.

W następnych latach i obecnie obszar zainteresowań badawczych pracowników Katedry znacznie się zmienił. Temat globalny, realizowany od kilku lat, brzmi: *Współczesne mechanizmy rozwoju zurbanizowanego społeczeństwa a rola i zadania pedagogiki społecznej*. W jego obrębie realizowane są dwa podtematy:

- modernizacja pozaszkolnych środowisk wychowawczych w procesie zmiany społecznej oraz
- integratywna strategia kształtowania lokalnych środowisk wychowawczych w zakresie profilaktyki i kompensacji.

W ramach tak sformułowanego tematu globalnego zakończono bądź jest w toku realizacja szeregu interesujących cząstkowych tematów badawczych, a mianowicie:

- aspiracje edukacyjne młodzieży licealnej w warunkach zmiany społecznej – odczucia własne dotyczące możliwości ich zaspokojenia;
- ład społeczny jako paradygmat procesów socjalizacji i wychowania w warunkach zmiany społecznej;
- poziom i typ religijności, a niektóre wyznaczniki funkcjonowania społecznego (na przykładzie badań nad młodzieżą akademicką i licealną);
- instytucjonalizacja zawodu logopedy w Polsce;
- charakterystyka ustaw o postępowaniu w sprawie nieletnich, a odpowiedzialność społeczna;
- stan zdrowia dzieci i młodzieży w świetle wybranych mierników i uwarunkowań środowiskowych;
- doświadczanie środowiska życia przez dziecko z rodziny dotkniętej ubóstwem społecznym a ocena jego funkcjonowania przez dorosłych (studium indywidualnych przypadków);
- wsparcie społeczne dla ofiar nadużyć seksualnych;
- modernizacja systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem osieroconym społecznie;
- status kobiety w tradycyjnej śląskiej rodzinie robotniczej – ujęcie feministyczne;
- problematyka edukacji osób niepełnosprawnych w Polsce;
- regulacje prawne rehabilitacji jako świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

Refleksja nad wieloma problemami z zakresu szeroko rozumianej pedagogiki społecznej pojawiła się wówczas, gdy na skutek rosnącej złożoności systemu społecznego klasyczna wizja celów i zadań pedagogiki społecznej stała się nieefektywna. W pedagogice bowiem – podobnie jak w szerszym życiu – minął czas „wielkich narracji”, systemów, które porządkowały wiedzę o człowieku i wychowaniu wokół wybranych idei. Miejsce jednorodnych pedagogicznych

koncepcji zajęła wolna gra sił – rozwiązania oparte na różnych podstawach naukowych, politycznych czy światopoglądowych². Zmieniająca się rzeczywistość społeczna stanowi także istotny bodziec do uzewnętrznienia się pluralizmu metodologicznego reprezentowanego przez pracowników Katedry; szukając sposobów dotarcia do istoty dokonujących się przeobrażeń, próbując zrozumieć mechanizmy zachodzących zjawisk, członkowie poszczególnych zespołów badawczych sięgają po różnorodne metody, w szczególności wyraźna jest intensyfikacja jakościowych metod badawczych.

W rozwoju Katedry można umownie wyróżnić dwa zasadnicze etapy: etap postępującego scalania (lata 80.) oraz etap stabilizowania i indywidualizowania w poszukiwaniu tożsamości badawczej (lata 90.).

Lata 80., to czas scalania i rozwoju Katedry. Ów rozwój – jego kierunek i tempo były rezultatem określonej idei, jaką miał i konsekwentnie wdrażał w życie Andrzej Radziejewicz-Winnicki. Warto przypomnieć, że w chwili objęcia funkcji miał niespełna 36 lat, był człowiekiem młodym i młody był zespół ludzi, który zgromadził wokół siebie. Pracowały w nim trzy osoby ze stopniem doktora habilitowanego³ oraz nieco liczniejsze grono doktorów⁴. Jak to jednak bywa w czasie reorganizacji, skład osobowy ciągle się zmieniał, część osób przeszła do innych ośrodków akademickich⁵ lub jednostek organizacyjnych w obrębie Uniwersytetu Śląskiego⁶ bądź wybrała inne instytucje⁷. Wolne etaty zostały wypełnione nowymi, młodymi ludźmi. Była to zatem jednostka organizacyjna młoda nie tylko stażem, ale przed wszystkim ze względu na wiek zatrudnionych w niej pracowników. W pierwszych kilku latach zdecydowanie dominowali asystenci.

Dopiero teraz, z perspektywy czasu, zaczynamy dostrzegać i doceniać to, że nasz szef był osobą wymarzoną, aby kierować zespołem – kierować nami. Miał określoną wizję działań i kierunków rozwoju, charakteryzował go brak pokory wobec autorytetów. Nie spoglądał trwożliwie na grono starszych wiekiem i doświadczeniem, szukając ich akceptacji dla swoich pomysłów, ale sam śmiało

---

² Profesor Wiesław Theiss, który czyni to spostrzeżenie, zauważa, że ów stan, intelektualnie pociągający i insprujący, może wprowadzić do pedagogiki społecznej nowe ożywcze tendencje. Ale może wpłynąć również na zacieranie się tożsamości tej dyscypliny, a w konsekwencji – utratę związków z uprawianą nauką. Obydwie okoliczności, zdaniem Profesora, dzieli nader delikatna granica. Zob.: *Funkcjonowanie i kierunki rozwoju pedagogiki społecznej w Polsce*. Pod red. E. Trempały i M. Cichosza. Wszechnica Mazurska, Olecko 2000, s. 145.

³ Henryk Pielka, Jan Poplucz i Andrzej Radziejewicz-Winnicki.

⁴ Wymieniam w kolejności alfabetycznej: Tadeusz Bydliński, Henryk Gąsior, Władysław Jasiński, Maria Lusina, Jolanta Łaskawska, Józefa Pielkowska, Marian Pionk, Jadwiga Rzeźniczek, Aniela Winiarska.

⁵ Dr Krystyna Balińska, dr Tadeusz Bydliński, dr Maria Lusina, doc. dr hab. Henryk Pielka, dr Józefa Pielkowska, mgr Halina Tarnawska.

⁶ Mgr Maryla Bydlińska, mgr Anna Garbusińska, prof. dr hab. Jan Poplucz, mgr Jolanta Spyra, dr Aniela Winiarska.

⁷ Mgr Grażyna Błaszkiwicz, mgr Henryk Dudek, mgr Maryla Flanczewska, mgr Stefania Marków, mgr Romana Ulatowska.

wytaczał drogi postępowania i ustanawiał nowe wzorce zachowań. Profesor Andrzej Radziewicz-Winnicki, łącząc zainteresowania socjologiczne (jest magistrem socjologii Uniwersytetu Warszawskiego) i pedagogiczne, inspirował zespół pracowników, wskazuje nowe obszary zainteresowań – z pogranicza obu dyscyplin. Pedagogika społeczna w jego ujęciu to w żadnym wypadku nie nauka wąskopraktyczna, zorientowana na realizację doraźnych celów, lecz dyscyplina głęboko zakorzeniona w kulturowo-ekonomicznych kontekstach.

Lata 80. mają zapewne wyjątkowy wymiar dla Profesora Winnickiego: w roku 1987 wypromował swoją pierwszą doktorantkę⁸, a w roku 1989 odbierał w Pałacu Prezydenckim nominację profesorską. I skoro już mowa o ważnych dla naszego Pryncypała faktach, to należałoby odnotować także funkcję Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii, którą pełnił w jakże trudnym czasie, w latach 1984–1990.

Wspominałam, że w pierwszych latach funkcjonowania Katedry dominovali ludzie młodzi – asystenci... Lata dziewięćdziesiąte to czas dojrzewania naukowego pracowników Katedry, podwyższania statusu naukowego; jakkolwiek nadal pozostali oni młodszymi pracownikami nauki, to jednak w randze doktora. Ostatnie cztery lata były pod tym względem wręcz niezwykle: aż dziewięć osób (jedna trzecia Katedry) awansowało naukowo broniąc swoje dysertacje doktorskie⁹.

Wszakże nie wszyscy awansujący pozostali w kategorii młodszych pracowników nauki. Oto bowiem w grudniu 1997 roku dr Ewa Syrek zdała kolokwium habilitacyjne na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wszyscy wstrzymaliśmy oddech, czekając na decyzję Centralnej Komisji w sprawie zatwierdzenia stopnia naukowego – nadeszła 2 maja 1998 r.... i zapanowała ogólna radość. Ewa Syrek jest jedną z tych nielicznych osób, które pracują w Katedrze Pedagogiki Społecznej od początku, zaczęła jako magister, asystentka Profesora (wówczas docenta) Winnickiego, swój etat profesorski uzyskała w roku 2000.

W tym samym czasie, w kwietniu 1998 roku, nasz kolega Adam Stankowski pomyślnie przeszedł procedurę habilitacyjną w Uniwersytecie im. Komeńskiego w Bratysławie (Słowacja).

Niezwykła jest dynamika pracy naukowej pracowników Katedry Pedagogiki Społecznej w ostatnim okresie, w latach 1997–2000 ukazało się 27 pozycji zwartych, a trzy dalsze zostały oddane do druku. Ogółem dorobek katedralny liczy ponad 75 książek, prac autorskich oraz zbiorowych. A przecież pracowni-

⁸ Była to Ewa Mądry. Kolejne dyplomy naukowe ze stopniem doktora uzyskały następujące osoby: Elżbieta Górnikowska-Zwolak, Iwona Wagner, Ewa Jarosz, Anna Zawada, Beata Mazepa-Domagala, Ewa Wysocka, Danuta Dramska, Andrzej Czerkawski, Teresa Wilk, Aleksander Mańka, Adam Roter.

⁹ W roku 1998 – Małgorzata Kowalska-Kantyka, Krzysztof Kucyper, Ewa Wysocka, w 1999 – Andrzej Czerkawski, Danuta Dramska, Dariusz Dziuba, w 2000 – Aleksander Mańka, Adam Roter, Teresa Wilk.

cy Katedry zajmują się nie tylko nauką, to także prężne i zintegrowane środowisko pedagogów społecznych działających na różnych polach wychowania, opieki i pracy oświatowej.

Do szczególnych osiągnięć w zakresie dokonań zbiorowych pracowników Katedry należy zaliczyć realizację kilku prac. Pierwszą, którą w moim wspomnieniu chciałbym wyróżnić, jest recenzowana przez Profesora Jana Szczepańskiego książka *Współcześni socjologowie o wychowaniu (zarys wybranych koncepcji)*. Ta niewielka objętościowo pozycja (liczy 154 strony), będąca owocem współpracy ośmiorga osób, powstała z inicjatywy i pod kierunkiem A. Radziewicza-Winnickiego. Zbiór szkiców przybliżających fragmenty twórczości współczesnych socjologów podejmujących problematykę wychowania był przedsięwzięciem aktualnym i bardzo pożytecznym. Kierowany do szerokiego kręgu nauczycieli i wychowawców, pozwalał im zapoznać się z sylwetkami wybitnych uczonych, reprezentantów współczesnej światowej socjologii wychowania oraz przedstawicieli polskiej myśli społecznej. *Socjologów* wspominam jednak nie tylko z tego powodu – jest to doskonała egzemplifikacja owej atmosfery pracy, o której mówiłam wcześniej. Młode osoby, zaangażowane w przedsięwzięcie, musiały podjąć nie tylko pracę merytoryczną, zapoznawania się, a następnie analizowania dorobku omawianych postaci, konieczne było także wykazanie się odpowiednimi zdolnościami instrumentalnymi, na przykład znajomością języka obcego. Należało wreszcie pozyskać potrzebne teksty oryginalne – co w dobie nieistnienia Internetu – wymagało szczególnych starań. W zamian doświadczyliśmy poczucia uczestniczenia w przedsięwzięciu ambitnym, niezwykłym, w wymianie światowej myśli naukowej, nie mówiąc o satysfakcji samodoskonalenia się. A wszystko to działo się na przełomie lat 80. i 90.

Pracą, którą bez wątpienia należy tu wymienić, jest: *Pedagogika społeczna u schyłku XX wieku – zagadnienia wybrane*. Była to rzecz wyjątkowa pod wieloma względami. Obszerne opracowanie o charakterze podręcznika ukazało się w 1992 roku jako pierwsza (po przełomie 1989 r.) z propozycji nowego spojrzenia na pedagogikę społeczną¹⁰ w dobie transformacji społeczno-gospodarczych. Redaktor tomu, Andrzej Radziewicz-Winnicki, i autorzy podjęli analizę problemów nurtujących współczesnego człowieka oraz przemian determinujących oddziaływania wychowawcze. Jak zauważyła prof. Irena Lepalczyk, charakteryzując omawianą pracę¹¹, aktualizacja podejmowanych zagadnień, duża przenikliwość i wrażliwość zbliżają autorów do pedagogiki społecznej w okresie jej powstawania. Podręcznik nosi wyraźne piętno osobowości naukowej Redaktora – socjologa wychowania i pedagoga w jednej osobie, co sprawia, że jego koncepcja pedagogiki społecznej (zawarte w podręczniku treści) w wielu elementach różni się od prac, które ukazały się wcześniej. Wówczas, w 1992 roku, było

¹⁰ Tuż po niej ukazała się praca pod red. Ireny Lepalczyk i Tadeusza Pilcha, zatytułowana: *Pedagogika społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie*. Warszawa 1993.

¹¹ Zob. I. Lepalczyk: *Geneza i rozwój pedagogiki społecznej*. W: *Pedagogika społeczna. Człowiek w zmieniającym się świecie...*, s. 19.

to niewątpliwie świeże, alternatywne spojrzenie na pedagogikę społeczną i próba wykorzystania jej dotychczasowego dorobku do aktualnych potrzeb; w pewnej mierze także wyzwanie do reorientacji teorii i praktyki wychowawczej prowadzonej w środowisku lokalnym.

W przedsięwzięciu, o którym mówię, uczestniczył bardzo liczny, bo aż 24-osobowy zespół (zamieszczono teksty 33 autorów), w tym osiemnastu pracowników Katedry, a ponadto pracownicy innych jednostek organizacyjnych Wydziału Pedagogiki i Psychologii UŚ oraz innych ośrodków pedagogicznych w kraju. Na własnej skórze (że użyję kolokwializmu) doświadczaliśmy trudów związanych z podjętą i samodzielnie realizowaną inicjatywą wydawniczą w czasach, gdy nowe wydawnictwa naukowe zaczęły dopiero z wolna powstawać. Przeżywalismy niepokój i wątpliwości, towarzyszyły nam obawy, i wreszcie radość z pomyślnej finalizacji – wszystko to miało ogromną moc integracyjną.

Kolejna praca zbiorowa, w pewnym sensie kontynuacja wcześniejszej, to: *Problemy i tendencje rozwojowe we współczesnej pedagogice społecznej w Polsce*, ponownie pod redakcją A. Radziewicza-Winnickiego (z udziałem dziewiętnastu pracowników Katedry). Ten zbiór rozpraw był wyrazem konsekwentnego poszukiwania drogi rozwoju dyscypliny, próbą zarysowania zagadnień, które nurtują współczesnych kreatorów przemian społeczno-edukacyjnych, a zarazem próbą zaspokojenia dostrzeganej przez Redaktora potrzeby opracowania nie jednego, lecz kilku – być może nawet konkurencyjnych – wariantów autorsko zarysowanych układów aktualnych treści.

Przedsięwzięciem zbiorowym, któremu warto – jak sądzę – poświęcić kilka zdań, jest książka pt. *Pedagogika społeczna w Polsce – między stagnacją a zaangażowaniem*, pod redakcją A. Radziewicza-Winnickiego i Elżbiety Górnikowskiej-Zwolak, we współpracy Andrzeja Czerkawskiego¹². Ta trzecia z kolei praca o charakterze monograficzno-podręcznikowym powstała w wyniku debaty nad kondycją współczesnej pedagogiki społecznej, która odbyła się z inicjatywy Katedry w październiku 1997 roku. Jej rezultatem było aż kilkadziesiąt opracowań (w tym kilkanaście autorstwa pracowników Katedry) pomieszczonych w dwóch woluminach i – już tylko ze względu na objętość – jest to unikatowa publikacja. Wiele wskazuje na to, że żadna inna dziedzina działalności edukacyjnej nie przeżywała tak znacznego poszerzenia zakresu aktywności, tak dużej ekspansji terytorialnej, jak właśnie pedagogika społeczna; nowe pola problemowe pojawiają się jako wyraz zainteresowań i potrzeb przedstawicieli tej dyscypliny. Redaktorzy opracowania wyszli naprzeciw tym trendom, świadomie prezentując wizję pedagogiki społecznej jako dyscypliny otwartej, będącej nieustannie w trakcie stawania się.

Katedra Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego to zespół, który może się pochwalić przygotowaniem i opublikowaniem aż dziewięciu prac w języku angielskim, co w sposób widoczny świadczy o ambicjach naukowych

¹² Ukazała się w Wydawnictwie Uniwersytetu Śląskiego, w 1999 roku.

oraz określonej wizji działania i rozwoju naukowego, jaką promuje od początku powstania Katedry jej Kierownik. Spośród wspomnianych dziewięciu chciałabym wyróżnić dwie prace: najnowszą, autorską – A. Radziewicz-Winnickiego, pt. *Tradition and Reality in Educational Ethnography of Post-Communist Poland. Essays in Sociology of Education and Social Pedagogy*, wydaną przez wydawnictwo Petera Langa¹³ w 1998 roku oraz jeden z numerów kwartalnika naukowego, wydawanego w Stanach Zjednoczonych (Northern Illinois University), pod nazwą: *Journal of Thought*. Poświęcony w całości procesom transformacji społecznych i edukacyjnych w państwach postkomunistycznych zawierał 14 artykułów pracowników Katedry.

Najnowszym, zupełnie wyjątkowym przedsięwzięciem wydawniczym, efektem współpracy Katedry Pedagogiki Społecznej UŚ z Akademią Pedagogiczną w Wiedniu jest *Podręczny słownik terminów z zakresu nauk o wychowaniu angielsko-niemiecko-polski*, który ukazał się w roku 2001 (nakładem Wyd. „Śląsk”). Autorzy: Renate Seebauer, Elżbieta Górnikowska-Zwolak i Andrzej Radziewicz-Winnicki przedstawili wybór 5800 wyrazów, wyrażeń i zwrotów z zakresu pedagogiki i psychologii wychowawczej, ale także terminy z pogranicza medycyny, statystyki, gramatyki. Słownik został przygotowany przede wszystkim jako nieodzowna pomoc w kontaktach wynikających z europejskiej współpracy naukowej i oświatowej. W zgodnej opinii środowiska jest to wydawnictwo potrzebne, ma ogromną wartość warsztatową i edukacyjną.

Nasz Zespół ma także na swoim koncie udane przedsięwzięcia organizacyjne. Jednym z nich jest organizacja ogólnopolskiej konferencji naukowej w Ustroniu-Jaszowcu, w październiku 1997 roku. Wzięło w niej udział blisko 100 osób (w tym aż 30 profesorów), reprezentantów wszystkich znaczących ośrodków akademickich w Polsce, a także goście z zagranicy. Rezultatem konferencji była praca zbiorowa, o której wspomniałam wcześniej.

W tym samym roku, 1997, z inicjatywy Katedry (we współpracy PFRON-u oraz Wydawnictwa „Śląsk” w Katowicach) powołano do życia nowy kwartalnik naukowy „Auxilium Sociale. Wsparcie Społeczne”. Twórcy periodyku postawili sobie za cel zainteresowanie opinii publicznej problematyką niepełnej sprawności oraz zorganizowanej pomocy dla upośledzonych i zagrożonych grup społecznych. Zespół redakcyjny gromadzi doświadczenia specjalistów z różnych dziedzin wsparcia społecznego. Do tej pory ukazało się 16 numerów.

Uroczystość 20-lecia Katedry przebiegała według określonego scenariusza. Historię Katedry przypomniła pisząca te słowa, kierując swoje wystąpienie przede wszystkim do najmłodszych Koleżanek i Kolegów. Był to początek naszej wspólnej opowieści, dalsze wątki były wplatane indywidualnie przez cały długi wieczór, aż do późnej nocy. Bardzo piękne, wzruszające podziękowanie prof. Andrzejowi Radziewiczowi-Winnickiemu w imieniu nas wszystkich złożyła Ewa Syrek: za mądre kierownictwo, które zaowocowało stworzeniem ze-

¹³ Peter Lang, Frankfurt am Main-Berlin-Bern-New York-Paris-Wien, s. 198.

społu prężnego i zintegrowanego, za zaangażowanie oraz wsparcie w toku realizacji podejmowanych zadań, za pomoc, której każdy z nas doświadczył w jakże licznych, trudnych sytuacjach. Podkreśliła, że czujemy się zaszczytzeni przyjaźnią, jaką nas obdarza nasz zwierzchnik prof. zw. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki. Nadmieniała, iż obecnie stanowimy już wspólnotę kilku pokoleń, są wśród nas nasi byli studenci, co niewątpliwie buduje specyficzny klimat, zacieśnia łączące więzi. Siłą naszej Katedry leży w jej jedności, zauważyła Ewa Syrek, i tę jedność powinniśmy utrzymywać i umacniać przez następne długie lata. Słowom towarzyszył ogromny bukiet kwiatów i szczególnie, starannie przygotowany upominek.

A potem zabrał głos On sam; dzielił się z nami swoją radością i satysfakcją płynącą z faktu obchodów 20-lecia Katedry, przypomniawszy istotne w rozwoju momenty, ważne wydarzenia, osoby, które były z nami w różnych okresach rozwoju, a następnie z różnych powodów odeszły. Profesor podkreślił ciągłość rozwoju Katedry Pedagogiki Społecznej, wskazując na określone priorytety przyjęte i realizowane od początku jej istnienia, m.in. wymianę myśli naukowej i doświadczeń z zagranicznymi ośrodkami naukowymi, otwartość dla badań interdyscyplinarnych, łączących dorobek pedagogiki, psychologii, socjologii i prawa, czego wyrazem była i jest określona polityka zatrudniania pracowników, a także ich indywidualny rozwój naukowy (który niejednokrotnie zawiera doświadczenia studiów interdyscyplinarnych, pozwalających na uzyskanie szerokiej perspektywy analizowanych problemów naukowych. Profesor podkreślił potrzebę tworzenia pedagogiki dynamicznej, nieustannie diagnozującej oraz proponującej kierunki kompensacji niedoborów środowiskowych. Wskazał na rolę wycucia moralnego oraz odpowiedzialności społecznej ujawnianej wobec doświadczanych faktów.

Z kolei, w części mniej oficjalnej, przyszedł czas na niespodziankę, jaką zgotował nam Pryncypał – prezenty! Każda z uczestniczących osób otrzymała od Profesora Jego najnowszą książkę, zatytułowaną *Oblicza zmieniającej się współczesności* (Wydawnictwo „Impuls”, Kraków 2001). Pięknie wydana, zaopatrzona w pamiątkową obwolutę, na której zamieścił ciepłe, serdeczne podziękowanie dla swoich współpracowników. Wręczenie książek trwało czas długi i stanowiło wielką atrakcję; towarzyszyło temu bowiem głośnie odczytywanie dedykacji skreślonych osobiście przez Profesora, a mających często postać dłuższej indywidualnej charakterystyki osobowej adresata.

Następny punkt programu tego wyjątkowego dnia (a właściwie już wieczoru) to uroczysta kolacja, po niej... dla osób spragnionych świeżego powietrza i chętnych do poznawania okolicy był spacer po sosnowym lesie. I już dla wszystkich – ognisko – ze stosownymi na taki czas smakołykami: pieczonymi kielbaskami i żurkiem z kotła. Były opowieści i śpiewy, i żarty, aż wieczorny chłód zapędził nas z powrotem do budynku. Tu rozmowy przeplatały się z tańcami. Najwytrwalsi bawili się niemal do rana.

Spotkanie w Bukownie, jakkolwiek odbywało się w bardzo kameralnym gronie, bez udziału osób z zewnątrz, bez kamer i fleszów aparatów fotograficznych dziennikarzy, nie było li tylko zwykłym spotkaniem koleżeńskim. W dzisiejszym bardzo zagonionym świecie zatrzymaliśmy się na chwilę w ściśle określonym celu, aby naszą wspólną obecnością zaświadczyć Profesorowi, jak również sobie wzajemnie, że przynależność do grona pracowników Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach jest dla nas ważna, że cenimy sobie możliwość pracy w tej jednostce organizacyjnej, pod kierunkiem Andrzeja Radziejwicz-Winnickiego. Znaleźliśmy się tam, ponieważ pragnęliśmy ów umownie wybrany moment uczynić uroczystym ze względu na przypadającą 20 rocznicę istnienia Katedry, pragnęliśmy zaznaczyć go i tym samym utrwalić w pamięci – indywidualnej i społecznej.